

بررسی کارکرد بلاغی جملات انشایی در شاهنامه فردوسی

بهار بهارخانه^۱، خدیجه اوصالی^۲

۱- کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور زنجان

۲- کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد زنجان

چکیده

انشا در لغت به معنی ایجاد کردن است و در اصطلاح، آوردن جملات است به گونه ای که در آن احتمال صدق یا کذب نرود. انشا خواستن یا نخواستن چیزی است و به همین جهت آن را به انشای طلبی و غیر طلبی تقسیم می کنند. انشا طلبی آن است که در آن چیزی خواسته شود و طلبی صورت پذیرد. شرط درست بودن موضوع درخواست آن است که شی طلب شده در آن لحظه موجود نباشد و در صورتی که خلاف این موضوع باشد، طلب آن چیز بی معنی و مهمل باشد، انشا غیر طلبی؛ در این نوع چیزی درخواست نمی شود، بلکه بیشتر بیانگر مدح و ذم نسبت به مقوله ای خاص است. این جملات بدان جهت که در اصل قابل تاویل به جملات خبری هستند، چندان مورد توجه قرار نمی گیرند. در علم معانی تنها انشا طلبی است که مورد بررسی قرار گرفته است و آن را به بخش های ذیل تقسیم بندی کرده اند: استفهام، تمنی، امر، نهی و ندا. در این مقاله کوشش شده که کارکردهای بلاغی جملات انشایی با توجه به موارد گفته شده، در شاهنامه فردوسی استخراج و در برخی موارد توضیحی مختصر درباره هریک ذکر گردد. حاصل این پژوهش نشان می دهد که فردوسی علاوه بر تبحر فوق العاده در آرایشهای بیانی، در معانی استادی مسلم و کم نظیر است.

کلمات کلیدی: فردوسی، شاهنامه، علوم بلاغی، معانی، جملات انشایی